

M.A. (SANSKRIT) Semester - 4 (CBCS) Examination
March/April - 2026 (As Per Syllabus Year June-2019)
Bramhasutra Shreebhashy(Elective-5)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ કોઈપણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)

Que-1 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)

- ૧) ન ચાહમિતિ પ્રકાશમાનત્વેન તસ્યાજ્ઞત્વ સંસારિત્યાદિ પ્રસન્નઃ । મોક્ષવિરોધાત્ અજ્ઞત્વાદ્યહેતુત્વાચ્ચ અહમ્પ્રત્યયસ્ય । અજ્ઞાનનામ સ્વરૂપાજ્ઞાનમન્યથાજ્ઞાનં વિપરીત જ્ઞાનં વા । અહમિત્યેવાત્મનઃ સ્વરૂપમિતિ સ્વરૂપજ્ઞાનરૂપોઽહંપ્રત્યયો નાજ્ઞત્વમાપાદયતિ, કુતઃ સંસારિત્વં, અપિતુ તદ્ વિરોધિત્વાત્ નાશયત્યેવ ।
- ૨) કિમ્ તર્હિ તત્ર પ્રમાણમ્ । ન પ્રત્યક્ષમ્ । તદ્વિવિધમ્ । ઇન્દ્રિયસંભવં યોગસંભવં ચેતિ । ઇન્દ્રિયસંભવં ચ બાહ્યસંભવમાન્તરસંભવંચેતિ દ્વિધા । બાહ્યેન્દ્રિયાણિ વિદ્યમાનસંનિકર્ષયોગ્યસ્વવિષયબોધજનનાનીતિ સર્વાર્થસાક્ષાત્કારતત્રિર્માણસમર્થપુરુષવિશેષવિષયબોધજનનાનિ । નાપ્યનુમાનં વિશેષતો દૃષ્ટં સામાન્યતો દૃષ્ટં વા । અતીન્દ્રિયે વસ્તુનિ સમ્બન્ધાવધારણવિરહાન્ન વિશેષતો દૃષ્ટમ્ ।
- ૩) નનુ “દેવદત્તઃ શ્યામો યુવા લોહિતાક્ષઃ સમપરિણામઃ” ઇત્યત્ર વિશેષણબહુત્વેઽપ્યેક એવ દેવદત્તઃ પ્રતીયતે । એવમત્રાપ્યેકમેવ બ્રહ્મ ભવતિ । નૈવમ્- તત્ર પ્રમાણાન્તરેણ એક્યપ્રતીતેઃ એકસ્મિન્નેવ વિશેષણાનામુપસંહારઃ । અન્યથા તત્રાપિ વ્યવર્તકત્વેનાનેકત્વમપરિહાર્યમ્ ।
- ૪) બ્રહ્મજ્ઞાનકારણત્વાત્સાસ્ત્રસ્ય, તદયોનિત્વં બ્રહ્મણઃ । અત્યન્તાતીન્દ્રિયત્વેન પ્રત્યક્ષાદિપ્રમાણાવિષયતયા બ્રહ્મણઃ શાસ્તૈકપ્રમાણકત્વાત્ ઉક્ત સ્વરૂપં બ્રહ્મ – “યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે” ઇત્યાદિ વાક્ય બોધયત્યેવેત્યર્થઃ । નનુ શાસ્ત્રયોનિત્વં બ્રહ્મણો ન સમ્ભવતિ । પ્રમાણેતરવેદ્યત્વાદ્બ્રહ્મણઃ । અપ્રાપ્તે તુ શાસ્ત્રમર્થવત્ ।

પ્રશ્ન-૨ કોઈપણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)

Que-2 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)

- ૧) કિંચ અવિદ્યા પ્રકાશૈકસ્વરૂપં બ્રહ્મ તિરોહિતમિતિ વદતા, સ્વરૂપનાશ એવોક્તઃ સ્યાત્, પ્રકાશ તિરોધાનં નામ, પ્રકાશોત્પત્તિ પ્રતિબન્ધો વિદ્યમાનસ્ય વિનાશો વા । પ્રકાશસ્યાનુત્પાદયત્વાભ્યુપગમેન પ્રકાશ તિરોધાનં પ્રકાશ નાશ એવ ।
- ૨) ઇન્દ્રિય જન્મનઃ પ્રત્યક્ષસ્ય હિ એષ સ્વભાવ નિયમઃ, યત્ સ્વસમ-કાલવર્તિનઃ પદાર્થસ્ય ગ્રાહકત્વમ્, ન સર્વેષાં જ્ઞાનાનાં પ્રમાણાનાન્ન, સ્મરણાનુમાનાગમયોગિપ્રત્યક્ષાદિષુ કાલાન્તરવર્તિનોઽપિ ગ્રહણદર્શનાત્ । અતએવ ચ પ્રમાણસ્ય પ્રમેયાવિનાભાવઃ, નહિ પ્રમાણસ્ય સ્વ-સમકાલવર્તિના વિનાભાવોઽર્થ સમ્બન્ધઃ ।
- ૩) એવંભૂતં બ્રહ્મ કથં પ્રાપ્યત ઇત્યપેક્ષાયા “બ્રહ્મવિદાપ્રોતિપરમ્” આત્માનમેવલોકમુપાસીત્ “ઈતિ વેદનાદિશબ્દૈરુપાસનં બ્રહ્મપ્રાપ્ત્યુપાયતયા વિધીયતે । યથા “સ્વવેશ્મનિનિધિરસ્તિ” ઇતિ વાક્યેન નિધિ-સદ્ભાવં જ્ઞાત્વા તૃપ્તઃ સન્ પશ્ચાદુપાદાને ચ પ્રવર્તતે । યથા ચ-કશ્ચિદ્રાજકુમારો બાલક્રીડાસક્તે નરેન્દ્રભવનાન્નિષ્ક્રાન્તો માર્ગાદ્ભ્રષ્ટો નષ્ટ ઇતિ રાજા વિજ્ઞાતઃ ।

- ૪) યતો વાક્યાદપરોક્ષસ્ય જ્ઞાનાસંભવાત્ વાક્યાર્થજ્ઞાનેનાવિદ્યા ન નિવર્તતે, તત એવ જીવન્મુક્તિરપિ દૂરોત્સારિતા
। કા ચેયં જીવન્મુક્તિઃ? સશરીર એવ મોક્ષ ઇતિ ચેત્-"માતા મે વન્ધ્યા" ઇતિ વદ સંગતાર્થ વચઃ યતઃ
અશરીરત્વમેવ સશરીરત્વમેવ બન્ધઃ મોક્ષ ઇતિ ત્વયૈવ શ્રુતિભિરુપપાદિતમ્

પ્રશ્ન-૩ "શ્રીભાષ્યાનુસાર"શાસ્ત્રયોનિત્વાત્" સૂત્ર ને સ્પષ્ટ કરો. (૧૪)

અથવા / OR

પ્રશ્ન-૩ વેદાન્તશાસ્ત્રની દ્રષ્ટીએ શ્રીભાષ્યનાં મહત્ત્વને વિસ્તાર પૂર્વક સમજાવો.

પ્રશ્ન-૪ શ્રીભાષ્યાનુસાર"તત્ત્વ સમન્વયાત્" સૂત્રને વિસ્તારથી સ્પષ્ટ કરો. (૧૪)

અથવા / OR

પ્રશ્ન-૪ જીવ-બ્રહ્મનાં અભેદ વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

પ્રશ્ન-૫ કોઈ પણ બે પર ટૂંક નોંધ લખો. (૧૪)

Que-5 Write short note any two. (14)

- ૧) બ્રહ્મની અનુમેયતાનું ખંડન
- ૨) બ્રહ્મ-બોધક વેદાંત વાક્ય
- ૩) પ્રત્યક્ષ-પ્રમાણ
- ૪) જીવનમુક્તિ-સિદ્ધાંત
